

Таким чином, відхилення у поведінці неповнолітніх можуть бути пов'язані зі змінами, що відбуваються в особистості підлітка, оскільки їх психофізичний, розумовий, соціальний, емоційний розвиток відрізняється якісною своєрідністю та багато у чому визначає всі подальші особливості дорослості та поведінки підлітка. Всі ці зміни треба враховувати працівниками Національної поліції України при проведенні профілактичної роботи з неповнолітніми у школах, у тому числі, в межах проекту «Шкільний офіцер поліції»[6].

Бібліографічні посилання:

1. Легецький М. Підвищення ефективності профілактики наркоманії серед неповнолітніх. *Вісник прокуратури*. 2003. №11 (29). С.96 – 102.
2. В Україні 10% підлітків вживають наркотики. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/v-ukrayini-10-pidlitkiv-vzhivayut-narkotiki.html> (дата звернення: 15.05.2019).
3. Лунев В.В. Преступность XX века. Мировой криминологический анализ. Москва, 1997. 498 с.
4. Аргунова Ю.Н., Габиани А.Л. Правовые меры борьбы с наркотизмом. Москва, 1989. 63 с.
5. Противодействие незаконному обороту наркотических средств и психотропных веществ: уч. пособие /под ред. А.Н. Сергеева. Москва: «Щит – М», 2002. 580 с.
6. Проект «Шкільний офіцер поліції». URL: <http://cop.org.ua/ua/ukrainskyi-dosvid/zahalnoukrainskyi-dosvid/proekt-shkilnij-ofitser-politsiji> (дата звернення: 15.05.2019).

Круглова Ольга Олександрівна
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри
цивільного права та процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЗАХОДИ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ

Правову основу загальносоціальної профілактики злочинності неповнолітніх складають Сімейний кодекс України, закони України «Про охорону дитинства», «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», «Про загальну середню освіту», «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», «Про попередження насильства в сім'ї» та інші нормативно-правові акти [1, с. 135].

Правову основу загальносоціальної профілактики злочинності дітей, позбавлених батьківського піклування, становить, зокрема, Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування», згідно якого статус дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування, - це визначене відповідно до законодавства становище дитини, яке надає їй право на повне державне забезпечення і отримання передбачених законодавством пільг та яке підтверджується комплектом документів, що засвідчують обставини, через

які дитина не має батьківського піклування (ст. 1) [2].

Стаття 52 Конституції України зазначає, що утримання та виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, покладається на державу [3].

Якщо підходити до кожної ситуації дитини індивідуально, то в законодавстві вже чітко розподілені форми надання таким дітям можливостей влаштування у суспільстві. Сімейне законодавство передбачає такі форми: усиновлення; встановлення опіки, піклування; передача до прийомної сім'ї, дитячих будинків сімейного типу, до закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Потребує детальнішого розвитку законодавство щодо порядку усиновлення братів та сестер. Так, ч. 1 ст. 210 Сімейного кодексу України передбачає, що якщо на облік для можливого усиновлення перебувають рідні брати та сестри, вони не можуть бути роз'єднані при їх усиновленні [4]. Таким чином, дана диспозиція передбачає собою, так би мовити, «заборону» роз'єднання при усиновленні братів та сестер. На нашу думку, така позиція законодавства є логічною, оскільки діти можуть зазнати психологічної травми при розлученні один з одним, що може сприяти проявам девіантної, у тому числі і злочинної, поведінки. Однак, випадки розлучення дітей при усиновленні існують.

У цій же частині статті вказано: «за наявності обставин, що мають істотне значення, суд за згодою органу опіки та піклування може постановити рішення про усиновлення когось із них або усиновлення їх різними особами» [4].

До таких обставин відносять такі, що мають істотне значення для усиновлених дітей, наявність згоди органу опіки та піклування чи досягнення дітьми того віку, коли вони можуть висловлювати своє власне бажання.

Для роз'єднання брата, сестри мають бути особливі обставини, які визначає спершу орган опіки та піклування, що дає дозвіл на таке розлучення, а потім суд, який приймає рішення про усиновлення таких дітей. Такі обставини можуть бути різними, але суттєвими, такими, які неможливо не враховувати, і вони мають істотне значення для цих дітей. Тобто залишити дитину без батьківського піклування через те, що діти не бажають розлучатись, не є доцільним, оскільки дитина втрачає можливість отримати повноцінну сім'ю.

У судовій практиці бувають випадки, коли при усиновленні з'ясовується, що дитина має братів чи сестер, але з ними не підтримує ніяких стосунків. Зважаючи на висновок органів опіки та піклування про «згоду на роз'єднання дитини» з братами, сестрами, суди приймають рішення про усиновлення. В окремих справах суд бере до уваги згоду братів та сестер на усиновлення.

Саме тому при розлученні братів, сестер мають бути враховані всі варіації та нюанси, оскільки держава має захищати інтереси дитини.

У ч. 2 ст. 210 Сімейного кодексу України зазначено, що якщо усиновлення для дитини не є таємним, брат та сестра мають право знати про нове місце її проживання [4].

Це, на наш погляд, є позитивним проявом законотворчого врегулювання

відносин, однак недостатнім. Вважаємо, що необхідно закріпити в законодавстві також і те, що якщо при розлученні дітей вони перебувають у такому віці, в якому усвідомлюють необхідність такої дії, то усиновлення не має бути таємним, а діти мають мати змогу підтримувати стосунки.

Таким чином, у законодавстві України існують прогалини щодо влаштування дітей, які потребують батьківського піклування. Вважаємо, що варто зосередити увагу на тих моментах, які дозволяють забезпечити належне забезпечення інтересів рідних братів та сестер, що потребують відповідного влаштування. А для цього, у першу чергу, слід брати до уваги бажання самої дитини та доцільність роз'єднання в конкретних життєвих обставинах. Врахування зазначених обставин сприятиме зниженню можливих проявів злочинної поведінки наведеної категорії неповнолітніх.

Бібліографічні посилання:

1. Фіалка М.І. Неповнолітня злочинність: сучасний стан та напрямки профілактики. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2013. № 5. С. 133-140.

2. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: Закон України від 13.01.2005 № 2342-IV/ Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15> (дата звернення 14.05.2019).

3. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

4. Сімейний Кодекс України: Закон України від 10.01.2002 № 2947-III / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> (дата звернення 14.05.2019).

Летучий Віктор Сергійович курсант навчальної групи КП-731 2-го курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Людвік Валентин Дмитрович, доцент кафедри кримінального права та кримінології Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ПРОФІЛАКТИКА ДИТЯЧОЇ БЕЗДОГЛЯДНОСТІ ТА БЕЗПРИТУЛЬНОСТІ

Процеси глобальної соціально-економічної та політичної трансформації, що відбуваються в нашій країні у всіх сферах суспільного життя сьогодні призвели до збільшення негативних явищ у суспільстві. Зміна